Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

24. studenoga 2020.* [i]

„Zahtjev za prethodnu odluku – Državne potpore – Javno društvo za radiodifuziju – Članak 106. stavak 2. UFEU-a – Usluge od općeg gospodarskog interesa – Potpora spojiva s unutarnjim tržištem – Članak 108. stavak 3. UFEU-a – Obavijest – Nepostojanje – Obveza korisnika da plati kamate za razdoblje nezakonitosti te potpore – Izračun kamata – Iznosi koje treba uzeti u obzir"

U predmetu C-445/19,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Østre Landsret (Žalbeni sud regije Istok, Danska), odlukom od 29. svibnja 2019., koju je Sud zaprimio 6. lipnja 2019., u postupku

Viasat Broadcasting UK Ltd

protiv

TV2/Danmark A/S,

Kraljevina Danska,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: K. Lenaerts, predsjednik, R. Silva de Lapuerta (izvjestiteljica), potpredsjednica, A. Arabadjiev, A. Prechal, E. Regan, M. Ilešič, L. Bay Larsen, N. Piçarra i A. Kumin, predsjednici vijeća, T. von Danwitz, C. Toader, I. Jarukaitis i N. Jääskinen, suci,

nezavisna odvjetnica: J. Kokott,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za Viasat Broadcasting UK Ltd, P. Jakobsen i M. Honoré, *advokater*,

– za TV2/Danmark A/S, O. Koktvedgaard, *advokat*,

* Jezik postupka: danski

– za dansku vladu, M. S. Wolff i J. Nymann-Lindegren, u svojstvu agenata, uz asistenciju R. Holdgaarda, *advokat*,

– za nizozemsku vladu, M. K. Bulterman i J. Langer, u svojstvu agenata,

– za austrijsku vladu, J. Schmoll i F. Koppensteiner, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, B. Stromsky, u svojstvu agenta, uz asistenciju M. Nissena, *advokat*,

saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 3. rujna 2020.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 106. stavka 2. i članka 108. stavka 3. UFEU-a.

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između društva Viasat Broadcasting UK Ltd (u daljnjem tekstu: Viasat), s jedne strane, i društva TV2/Danmark A/S (u daljnjem tekstu: TV2) i Kraljevine Danske, s druge strane, povodom obveze tog potonjeg društva da plati kamate za razdoblje u kojem su potpore koje je primilo nezakonito provedene prije donošenja konačne odluke Europske komisije kojom su proglašene spojivima s unutarnjim tržištem.

Glavni postupak i prethodna pitanja

3 TV2 je društvo za radiodifuziju kojemu je povjerena zadaća pružanja javne usluge koja se sastoji od produkcije i emitiranja nacionalnih i regionalnih televizijskih programa.

4 Nakon pritužbe, Komisija je u svojoj Odluci 2006/217/EZ od 19. svibnja 2004. o mjerama koje je Danska poduzela u korist TV2/Danmark (SL 2006., L 85, str. 1.) ispitala sustav financiranja društva TV2. U toj odluci Komisija je smatrala da su te mjere bile državne potpore koje je Kraljevina Danska od 1995. do 2002. dodijelila društvu TV2, u obliku pristojbi i drugih mjera, ali da su te potpore bile spojive s unutarnjim tržištem u smislu članka 106. stavka 2. UFEU-a, osim iznosa od 628,2 milijuna danskih kruna (DKK) (otprilike 85 milijuna eura).

5 Nakon što je Opći sud poništio navedenu odluku presudom od 22. listopada 2008., TV2/Danmark i dr./Komisija (T-309/04, T-317/04, T-329/04 i T-336/04, EU:T:2008:457), Komisija je provela preispitivanje predmetnih mjera.

6 Nakon tog preispitivanja, Komisija je u Odluci 2011/839/EU od 20. travnja 2011. o mjerama koje je Danska poduzela (C 2/03) u korist TV2/Danmark (SL 2011., L 340, str. 1.) smatrala da su te mjere, donesene između 1995. i 2002. u korist TV2, u obliku prihoda od pristojbi i drugih mjera koje su predmet ove odluke, državne potpore u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a koje su bile provedene nezakonito, kršeći članak 108. stavak 3. UFEU-a, ali da su te mjere bile spojive s unutarnjim tržištem u smislu članka 106. stavka 2. UFEU-a.

7 TV2 je podnio tužbu za djelomično poništenje navedene odluke pred Općim sudom.

8 Svojom presudom od 24. rujna 2015., TV2/Danmark/Komisija (T-674/11, EU:T:2015:684) Opći sud poništio je Odluku 2011/839 u dijelu u kojem je Komisija smatrala da su prihodi od oglašavanja iz 1995. i 1996. koji su posredstvom Fonda TV2 isplaćeni društvu TV2 bili državne potpore, a u preostalom dijelu tužbu je odbio.

9 TV2, Komisija i Viasat podnijeli su žalbe protiv te presude.

10 Sud je presudom od 9. studenoga 2017., TV2/Danmark/Komisija (C-649/15 P, EU:C:2017:835) odbio žalbu društva TV2.

11 Svojim presudama od 9. studenoga 2017., Komisija/TV2/Danmark (C-656/15 P, EU:C:2017:836) i od 9. studenoga 2017., Viasat Broadcasting UK/TV2/Danmark (C-657/15 P, EU:C:2017:837) Sud je ukinuo presudu Općeg suda od 24. rujna 2015., TV2/Danmark/Komisija (T-674/11, EU:T:2015:684) u mjeri u kojoj je poništio Odluku 2011/839 u dijelu navedenom u točki 8. ove presude te je donio konačnu odluku u sporu odbivši tužbu za poništenje koju je protiv te odluke podnio TV2.

12 Nadalje, Viasat je pred sudom koji je uputio zahtjev, Østre Landsretom (Žalbeni sud regije Istok, Danska), podnio zahtjev da TV2 plati kamate za razdoblje nezakonitosti predmetnih potpora, odnosno između 1995. i 2011., koje bi TV2 bio platio na iznos predmetnih potpora da je morao pozajmiti taj novac na tržištu, u očekivanju donošenja konačne Komisijine odluke iz članka 108. stavka 3. UFEU-a.

13 U tim je okolnostima Østre Landsret (Žalbeni sud regije Istok) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Vrijedi li obveza nacionalnog suda da korisniku potpore naloži plaćanje kamate za razdoblje trajanja nezakonitosti (vidjeti presudu od 12. veljače 2008., CELF i ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79) i u situaciji poput one u predmetnom slučaju, u kojoj je nezakonita državna potpora činila naknadu za pružanje javne usluge za koju je kasnije utvrđeno da je spojiva s unutarnjim tržištem u skladu s člankom 106. stavkom 2. UFEU-a te u kojoj je ta potpora odobrena na temelju procjene cjelokupne financijske situacije poduzetnika koji pruža javnu uslugu, uključujući njegovu kapitalizaciju?

2. Vrijedi li obveza nacionalnog suda da korisniku potpore naloži plaćanje kamate za razdoblje trajanja nezakonitosti (vidjeti presudu od 12. veljače 2008., CELF i ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79) i u pogledu iznosa koji se, u okolnostima poput onih u predmetnom slučaju, prenose s korisnika potpore na povezane poduzetnike na temelju javnopravne obveze, ali za koje je u konačnoj Komisijinoj odluci utvrđeno da korisnika potpore stavljaju u povoljniji položaj u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a?

3. Vrijedi li obveza nacionalnog suda da korisniku potpore naloži plaćanje kamate za razdoblje trajanja nezakonitosti (vidjeti presudu od 12. veljače 2008., CELF i ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79) i u pogledu državne potpore koju je korisnik potpore, u okolnostima poput onih u predmetnom slučaju, primio od poduzetnika pod javnom kontrolom, s obzirom na to da potonji sredstva djelomično stječe od prodaje usluga korisnika potpore?”

Postupak pred Sudom

14 Rasprava, koja je prvotno bila zakazana za 20. travnja 2020., a zatim odgođena na 8. lipnja, zbog zdravstvene krize bila je otkazana, a pitanja koja su bila postavljena za usmeni odgovor preoblikovana su u pitanja za pisani odgovor. Stranke su na ta pitanja odgovorile u određenim rokovima.

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

15 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 108. stavak 3. UFEU-a tumačiti na način da se obveza koju imaju nacionalni sudovi, da nalože korisniku državne potpore koja je provedena uz povredu te odredbe plaćanje kamata za razdoblje nezakonitosti te potpore, primjenjuje također kada Komisija svojom konačnom odlukom zaključi da je ta potpora spojiva s unutarnjim tržištem na temelju članka 106. stavka 2. UFEU-a.

16 Uvodno valja podsjetiti na to da se primjena pravila Unije u području državnih potpora temelji na obvezi lojalne suradnje između nacionalnih sudova, s jedne strane, i Komisije i sudova Unije, s druge strane, u okviru u kojem svatko djeluje u skladu s ulogom koja mu je dodijeljena UFEU-om (presuda od 15. rujna 2016., PGE, C-574/14, EU:C:2016:686, t. 33. i navedena sudska praksa), pri čemu su njihove uloge komplementarne, ali različite (presuda od 21. studenoga 2013., Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, t. 27. i navedena sudska praksa).

17 Naime, dok ocjena spojivosti mjera potpore s unutarnjim tržištem pripada u isključivu nadležnost Komisije, koja djeluje pod nadzorom sudova Unije, nacionalni sudovi do konačne Komisijine odluke paze na zaštitu prava pojedinaca u slučaju eventualnog kršenja državnih vlasti zabrane predviđene u članku 108. stavku 3. UFEU-a (presuda od 21. studenoga 2013., Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, t. 28. i navedena sudska praksa).

18 Preventivnim nadzorom planiranja novih potpora uspostavljenim potonjom odredbom želi se postići da samo potpore spojive s unutarnjim tržištem budu provedene. Kako bi se ostvario taj cilj, odgađa se provedba plana potpore sve dok Komisija svojom konačnom odlukom ne otkloni sumnju o njegovoj spojivosti (presude od 3. ožujka 2020., Vodafone Magyarország, C-75/18, EU:C:2020:139, t. 19. i od 3. ožujka 2020., Tesco-Global Áruházak, C-323/18, EU:C:2020:140, t. 31. i navedena sudska praksa).

19 U tom pogledu, obveza prijave jedan je od temeljnih elemenata sustava nadzora uspostavljenog UFEU-om u području državnih potpora. U okviru tog sustava, države članice imaju obvezu, s jedne strane, prijaviti Komisiji svaku mjeru kojom se želi uvesti ili izmijeniti potpora u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a i, s druge strane, ne primijeniti takvu mjeru sve dok ta institucija Unije ne donese konačnu odluku o spomenutoj mjeri, u skladu s člankom 108. stavkom 3. UFEU-a (presuda od 5. ožujka 2019., Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, t. 56. i navedena sudska praksa).

20 Zabranom predviđenom u tom članku 108. stavku 3. želi se jamčiti da učinci potpore ne nastanu prije nego što Komisija dobije razuman rok da detaljno ispita projekt i, prema potrebi, započne postupak predviđen u članku 108. stavku 2. UFEU-a (presuda od 12. veljače 2008., CELF i ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, t. 36.).

21 U situaciji u kojoj je Komisija, povodom potpore provedene uz povredu članka 108. stavka 3. UFEU-a, donijela konačnu odluku u kojoj je zaključila da je ta potpora spojiva s unutarnjim tržištem na temelju članka 107. UFEU-a, Sud je ocijenio da konačna Komisijina odluka nije imala za posljedicu *a posteriori* reguliranje provedbenih akata koji su bili nevaljani zbog činjenice da su bili doneseni uz povredu zabrane primjene iz posljednje rečenice tog članka 108. stavka 3. Svako drugo tumačenje dovelo bi do poticanja dotične države članice na nepoštovanje te odredbe te bi je lišilo korisnog učinka (vidjeti u tom smislu presudu od 12. veljače 2008., CELF i ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, t. 40.).

22 U takvoj situaciji pravo Unije nalaže nacionalnim sudovima da odrede mjere koje mogu učinkovito ukloniti učinke nezakonitosti (vidjeti u tom smislu presudu od 12. veljače 2008., CELF i ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, t. 46.).

23 Naime, ako u okviru planirane potpore, neovisno o tome je li spojiva s unutarnjim tržištem, nepoštovanje članka 108. stavka 3. UFEU-a ne uzrokuje više rizika ili sankcija nego u slučaju poštovanja te odredbe, znatno bi se smanjio poticaj državama članicama da prijave potpore i pričekaju odluku o spojivosti, a posljedično bi se smanjio i opseg Komisijina nadzora (presuda od 5. listopada 2006., Transalpine Ölleitung in Österreich, C-368/04, EU:C:2006:644, t. 42.).

24 U tom kontekstu i kao što to proizlazi iz presude od 12. veljače 2008., CELF i ministre de la Culture et de la Communication (C-199/06, EU:C:2008:79), s obzirom na učinke provedbe potpore uz povredu članka 108. stavka 3. UFEU-a valja razlikovati povrat nezakonite potpore i plaćanje kamata za razdoblje nezakonitosti te potpore.

25 S jedne strane, kad je riječ o povratu nezakonite potpore, cilju osiguravanja da nespojiva potpora ne bude nikad provedena, na kojem se temelji članak 108. stavak 3. UFEU-a, nije proturječno prijevremeno isplaćivanje nezakonite potpore kada Komisija donese konačnu odluku kojom zaključuje da je ta potpora spojiva s unutarnjim tržištem (vidjeti u tom smislu presudu od 12. veljače 2008., CELF i ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, t. 46. do 49.). Posljedično, nacionalni sud nije dužan naložiti povrat navedene potpore (presuda od 12. veljače 2008., CELF i ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, t. 55.).

26 S druge strane, nacionalni sud je dužan, primjenom prava Unije, korisniku potpore naložiti plaćanje kamata za razdoblje trajanja nezakonitosti te potpore (presude od 12. veljače 2008., CELF i ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, t. 52. i 55. te od 5. ožujka 2019., Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, t. 134.).

27 Ta obveza nacionalnog suda proizlazi iz činjenice da provedba potpore uz povredu članka 108. stavka 3. UFEU-a njezinu korisniku pribavlja nepoštenu prednost koja se sastoji, s jedne strane, od neplaćanja kamata koje bi platio na predmetni iznos spojive potpore da je morao pozajmiti taj iznos na tržištu dok čeka donošenje konačne Komisijine odluke i, s druge strane, od poboljšanja njegova konkurentnog položaja u odnosu na druge subjekte na tržištu tijekom razdoblja nezakonitosti predmetne potpore (presude od 12. veljače 2008., CELF i ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, t. 51. i od 5. ožujka 2019., Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, t. 132.). Naime, nezakonitost te potpore imala bi za učinak, s jedne strane, izlaganje tih subjekata riziku provedbe nespojive potpore, koji u konačnici nije ostvaren, i, s druge strane, izlaganje njezinim učincima prije nego što bi trebalo (presuda od 12. veljače 2008., CELF i ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, t. 50.).

28 Kao što je to nezavisna odvjetnica u bitnome istaknula u točkama 23. do 25., 35. i 49. svojeg mišljenja, navedena obveza koju je utvrdio Sud u svojoj presudi od 12. veljače 2008., CELF i ministre de la Culture et de la Communication (C-199/06, EU:C:2008:79) u situaciji u kojoj je Komisija donijela konačnu odluku kojom zaključuje da je nezakonita potpora spojiva s unutarnjim tržištem u smislu članka 107. UFEU-a primjenjuje se na svaku potporu koja je provedena uz povredu članka 108. stavka 3. UFEU-a, uključujući kada Komisija u svojoj konačnoj odluci zaključi da je predmetna potpora spojiva s unutarnjim tržištem na temelju članka 106. stavka 2. UFEU-a.

29 Naime, valja podsjetiti na to da je člankom 106. stavkom 2. UFEU-a utvrđeno, s jedne strane, da poduzeća kojima je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa ili koja su po svojoj naravi monopoli koji ostvaruju prihod podliježu pravilima sadržanima u Ugovorima, a osobito pravilima o tržišnom natjecanju, i to u mjeri u kojoj primjena takvih pravila ne sprečava, *de iure* ili *de facto*, obavljanje posebnih zadaća koje su im povjerene, te, s druge strane, da se na razvoj trgovine ne smije utjecati u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno interesima Unije.

30 Ta odredba, kojom se želi pomiriti interes država članica da koriste određena poduzeća kao instrument ekonomske ili socijalne politike s interesom Europske unije za poštovanje pravila tržišnog natjecanja i očuvanje jedinstva unutarnjeg tržišta (presude od 20. travnja 2010., Federutility i dr., C-265/08, EU:C:2010:205, t. 28. i od 8. ožujka 2017., Viasat Broadcasting UK/Komisija, C-660/15 P, EU:C:2017:178, t. 31.), mora se tumačiti tako da uzima u obzir pojašnjenja iz Protokola (br. 26) o uslugama od općeg interesa (SL 2016., C 202, str. 307.) te, s obzirom na područje koje je predmet glavnog postupka, Protokola (br. 29) o sustavu javne radiodifuzije u državama članicama (SL 2016., C 202, str. 311.) (presuda od 8. ožujka 2017., Viasat Broadcasting UK/Komisija, C-660/15 P, EU:C:2017:178, t. 36.).

31 U tom pogledu, s jedne strane, članak 1. Protokola (br. 26) o uslugama od općeg interesa navodi da države članice raspolažu „širokom diskrecijskom ovlašću” u pogledu pružanja, naručivanja i organiziranja usluga od općeg gospodarskog interesa u mjeri koja je najviše moguće povezana s potrebama korisnika (presuda od 7. studenoga 2018., Komisija/Mađarska, C-171/17, EU:C:2018:881, t. 48.).

32 S druge strane, u skladu s Protokolom (br. 29) o sustavu javne radiodifuzije u državama članicama, „[o]dredbama Ugovorâ ne dovodi se u pitanje nadležnost država članica da osiguraju financiranje javne radiodifuzije ako je to financiranje radiodifuzijskim organizacijama odobreno radi ostvarenja odgovornosti i ovlasti iz područja javne usluge, kako je dodijeljena, utvrđena i ustrojena u svakoj državi članici i ako to financiranje ne utječe na trgovinske uvjete i tržišno natjecanje u Uniji u mjeri u kojoj bi bilo u suprotnosti s općim interesom, pri čemu se uzima u obzir ostvarenje odgovornosti i ovlasti iz područja te javne usluge”.

33 Dakle, države članice mogu, poštujući pravo Unije, odrediti doseg i organizaciju svojih usluga od općeg gospodarskog interesa, osobito javne radiodifuzijske usluge, uzimajući u obzir posebice ciljeve svoje nacionalne politike. U tom pogledu države članice raspolažu širokom diskrecijskom ovlašću koju Komisija može dovesti u pitanje samo u slučaju očite pogreške (vidjeti u tom smislu presudu od 7. studenoga 2018., Komisija/Mađarska, C-171/17, EU:C:2018:881, t. 49. i navedenu sudsku praksu).

34 Međutim, ovlast kojom raspolažu države članice u pogledu definicije usluga od gospodarskog interesa mora se u svakom slučaju izvršavati uz poštovanje prava Unije (presude od 20. prosinca 2017., Comunidad Autónoma del País Vasco i dr./Komisija, C-66/16 P do C-69/16 P, EU:C:2017:999, t. 71. i od 3. rujna 2020., Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland i dr./Komisija, C-817/18 P, EU:C:2020:637, t. 95.).

35 No, pitanje treba li mjeru kvalificirati kao državnu potporu postavlja se prije onoga koje se sastoji od provjere, prema potrebi, je li potpora nespojiva u smislu članka 107. UFEU-a i ipak je potrebno za izvršenje zadaće koja je zadana korisniku predmetne mjere, na temelju članka 106. stavka 2. UFEU-a (vidjeti u tom smislu presudu od 8. ožujka 2017., Viasat Broadcasting UK/Komisija, C-660/15 P, EU:C:2017:178, t. 34.). Posljedično, Komisija mora, prije eventualnog ispitivanja mjere u odnosu na tu odredbu, moći provjeriti je li ta mjera državna potpora, što zahtijeva prethodnu prijavu planirane mjere toj instituciji Unije, u skladu s člankom 108. stavkom 3. prvom rečenicom UFEU-a.

36 Nadalje, svaka iznimka od općeg pravila koje predstavlja ta obveza prijave, koja se nameće državama članicama na temelju Ugovorâ i koja je jedan od temeljnih elemenata sustava nadzora državnih potpora, mora biti izričito predviđena (vidjeti u tom smislu presudu od 5. ožujka 2019., Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, t. 59. i 60.).

37 U tom pogledu, u skladu s člankom 109. UFEU-a, Vijeće Europske unije ima ovlast donijeti sve odgovarajuće uredbe za primjenu članaka 107. i 108. UFEU-a, pri čemu osobito može odrediti uvjete pod kojima se primjenjuje članak 108. stavak 3. UFEU-a kao i vrste potpore koje su izuzete iz postupka predviđenog potonjom odredbom. U tom kontekstu, u skladu s člankom 108. stavkom 4. UFEU-a, Komisija može donijeti uredbe koje se odnose na kategorije državnih potpora za koje je Vijeće u skladu s člankom 109. UFEU-a utvrdilo da se mogu izuzeti iz postupka predviđenog člankom 108. stavkom 3. UFEU-a (presuda od 5. ožujka 2019., Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, t. 57. i navedena sudska praksa).

38 Stoga je Uredba Vijeća (EZ) br. 994/98 od 7. svibnja 1998. o primjeni članaka [107. i 108. UFEU-a] na određene kategorije horizontalnih državnih potpora (SL 1998., L 142, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1. str. 82.) donesena primjenom članka 94. UEZ-a (koji je postao članak 89. UEZ-a, koji je pak postao članak 109. UFEU-a), na temelju koje su zatim donesene Uredba Komisije (EZ) br. 800/2008 od 6. kolovoza 2008. o ocjenjivanju određenih kategorija potpora sukladnima sa zajedničkim tržištem u primjeni članaka [107. i 108. UFEU-a] (Uredba o općem skupnom izuzeću) (SL 2008., L 214, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 159.), a zatim Uredba Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. lipnja 2014. o ocjenjivanju određenih kategorija potpora spojivima s unutarnjim tržištem u primjeni članaka 107. i 108. [UFEU-a] (SL 2014., L 187, str. 1. i ispravak SL 2016., L 292, str. 50.) (vidjeti u tom smislu presudu od 5. ožujka 2019., Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, t. 58. i navedenu sudsku praksu).

39 No, kao što je to navedeno u uvodnim izjavama 7. uredbi br. 800/2008 i 651/2014, državne potpore, u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a, koje nisu obuhvaćene tim uredbama i dalje su podložne obvezi prijave iz članka 108. stavka 3. UFEU-a (vidjeti u tom smislu presudu od 5. ožujka 2019., Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, t. 59. i navedenu sudsku praksu).

40 Osim toga, iz samog sadržaja članka 106. stavka 2. UFEU-a proizlazi da su odstupanja od pravila UFEU-a dopuštena na temelju te odredbe samo ako su potrebna radi postizanja posebne zadaće koja je dodijeljena poduzeću koje je zaduženo za pružanje usluge od općeg gospodarskog interesa

(presude od 8. ožujka 2017., Viasat Broadcasting UK/Komisija, C-660/15 P, EU:C:2017:178, t. 29. i od 3. rujna 2020., Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland i dr./Komisija, C-817/18 P, EU:C:2020:637, t. 97.), što Komisija mora, prema potrebi, u području državnih potpora nadzirati prije njihove provedbe. No, kao što je to odlučeno u točki 35. ove presude, taj se nadzor može izvršiti tek nakon što je planirana mjera prijavljena toj instituciji Unije, u skladu s člankom 108. stavkom 3. prvom rečenicom UFEU-a, kako bi joj se omogućio nadzor predstavlja li ta mjera državnu potporu. Stoga ispunjenje zadaća poduzeća koje je zaduženo za pružanje usluge od općeg gospodarskog interesa ne može kao takvo opravdati odstupanje od obveze prijave koja je predviđena tom odredbom.

41 Posljedično, državne potpore koje nisu predmet izričitog odstupanja od općeg pravila, a što je obveza prethodne prijave, predviđena u članku 108. stavku 3. prvoj rečenici UFEU-a, ostaju podložne toj obvezi, uključujući kada su te potpore namijenjene poduzećima koja su zadužena za pružanje usluga od općeg gospodarskog interesa. Stoga države članice imaju obvezu ne provoditi takve mjere sve dok Komisija ne donese konačnu odluku o njima.

42 Konačno, valja podsjetiti na to da je ustaljena sudska praksa Suda da, vodeći računa o obvezujućem karakteru nadzora državnih potpora koji Komisija provodi na temelju članka 108. UFEU-a, s jedne strane, poduzetnici korisnici potpore načelno mogu imati legitimna očekivanja u vezi sa zakonitošću potpore samo ako je ona dodijeljena uz poštovanje postupka propisanog u tom članku i da, s druge strane, gospodarski subjekt koji postupa s dužnom pažnjom u pravilu mora imati mogućnost uvjeriti se da je taj postupak bio poštovan. Konkretno, kada je potpora provedena bez prethodne prijave Komisiji, tako da je nezakonita na temelju članka 108. stavka 3. UFEU-a, korisnik potpore u tom trenutku ne može imati legitimna očekivanja ni o zakonitosti dodjele te potpore (presuda od 5. ožujka 2019., Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, t. 98. i navedena sudska praksa) ni, posljedično, o zakonitosti prednosti koju ima jer nije platio kamate dugovane za razdoblje njezine nezakonitosti.

43 Iz toga proizlazi da, kako bi se osigurao koristan učinak obveze prijave, predviđene tom odredbom, kao i Komisijino prikladno i cjelovito ispitivanje državnih potpora, nacionalni sudovi moraju uzeti u obzir sve posljedice povrede te obveze i donijeti prikladne mjere kako bi ih ispravili, što uključuje, kao što je to navedeno u točki 26. ove presude, obvezu da korisnik nezakonite potpore plati kamate za razdoblje njezine nezakonitosti, iako je je taj korisnik poduzeće zaduženo za pružanje usluge od općeg gospodarskog interesa, u smislu članka 106. stavka 2. UFEU-a.

44 S obzirom na razmatranja koja prethode, na prvo postavljeno pitanje valja odgovoriti tako da članak 108. stavak 3. UFEU-a treba tumačiti na način da se obveza koju imaju nacionalni sudovi, da nalože korisniku državne potpore koja je provedena uz povredu te odredbe plaćanje kamata za razdoblje nezakonitosti te potpore, primjenjuje također kada Komisija svojom konačnom odlukom zaključi da je ta potpora spojiva s unutarnjim tržištem na temelju članka 106. stavka 2. UFEU-a.

Drugo i treće prethodno pitanje

45 Svojim drugim i trećim pitanjem, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 108. stavak 3. UFEU-a tumačiti na način da se obveza koju imaju nacionalni sudovi, da nalože korisniku državne potpore koja je provedena uz povredu te odredbe plaćanje kamata za razdoblje nezakonitosti te potpore, primjenjuje također na potpore koje je korisnik prenio povezanim poduzećima i na one koje je mu je isplatilo poduzeće pod državnim nadzorom.

46 Konkretno, taj sud želi znati – s obzirom na to da mjere potpore koje je TV2 ostvario uključuju, s jedne strane, prihode od pristojbi koji su u razdoblju od 1997. do 2002. isplaćeni društvu TV2, a zatim preneseni na njegove regionalne postaje, i, s druge strane, prihode od oglašavanja koji su 1995. i 1996. bili preneseni s TV2 Reklame A/S na TV2, posredstvom Fonda TV2 – treba li iznose tih sredstava i prihoda uključiti u ukupan iznos potpora na temelju kojeg se moraju izračunati navedene kamate.

47 U tom pogledu valja podsjetiti na to da je Sud, s jedne strane, svojom presudom od 9. studenoga 2017., TV2/Danmark/Komisija (C-649/15 P, EU:C:2017:835) odbio žalbu društva TV2 protiv presude Općeg suda od 24. rujna 2015., TV2/Danmark/Komisija (T-674/11, EU:T:2015:684) i tako potvrdio pravilnost nadzora koji izvršava Opći sud, u dijelu u kojem je on u točkama 165. do 174. te presude ocijenio da navedeni prihodi jesu državne potpore dodijeljene društvu TV2.

48 S druge strane, Sud je presudama od 9. studenoga 2017., Komisija/TV2/Danmark (C-656/15 P, EU:C:2017:836) i od 9. studenoga 2017., Viasat Broadcasting UK/TV2/Danmark (C-657/15 P, EU:C:2017:837) ukinuo presudu Općeg suda od 24. rujna 2015., TV2/Danmark/Komisija (T-674/11, EU:T:2015:684) u mjeri u kojoj je bio poništio Odluku 2011/839 u dijelu u kojem je Komisija u njoj smatrala da prihodi od oglašavanja iz 1995. i 1996. isplaćeni društvu TV2 posredstvom Fonda TV2 jesu državne potpore te je konačno odlučio o sporu odbivši tužbu za poništenje koju je TV2 podnio protiv te odluke.

49 Iz toga slijedi da su sudovi Unije potvrdili valjanost navedene odluke i konačno odlučili da prihodi iz točke 46. ove presude jesu državne potpore u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a.

50 U tim okolnostima, s obzirom na odgovor na prvo postavljeno pitanje i kako je to nezavisna odvjetnica istaknula u točki 53. svojeg mišljenja, iznosi tih sredstava i prihoda koje je ostvario TV2 i koji su dio potpora provedenih uz povredu članka 108. stavka 3. UFEU-a također moraju dovesti do plaćanja kamata za razdoblje nezakonitosti tih potpora.

51 Imajući na umu prethodna razmatranja, na drugo i treće pitanje valja odgovoriti tako da članak 108. stavak 3. UFEU-a treba tumačiti na način da se obveza koju imaju nacionalni sudovi, da nalože korisniku državne potpore koja je provedena uz povredu te odredbe plaćanje kamata za razdoblje nezakonitosti te potpore, primjenjuje također na potpore koje je korisnik prenio povezanim poduzećima i na one koje mu je isplatilo poduzeće pod državnim nadzorom.

Troškovi

52 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

1. **Članak 108. stavak 3. UFEU-a treba tumačiti na način da se obveza koju imaju nacionalni sudovi, da nalože korisniku državne potpore koja je provedena uz povredu te odredbe plaćanje kamata za razdoblje nezakonitosti te potpore, primjenjuje također kada Europska komisija svojom konačnom odlukom zaključi da je ta potpora spojiva s unutarnjim tržištem na temelju članka 106. stavka 2. UFEU-a.**

2. Članak 108. stavak 3. UFEU-a treba tumačiti na način da se obveza koju imaju nacionalni sudovi, da nalože korisniku državne potpore koja je provedena uz povredu te odredbe plaćanje kamata za razdoblje nezakonitosti te potpore, primjenjuje također na potpore koje je korisnik prenio povezanim poduzećima i na one koje mu je isplatilo poduzeće pod državnim nadzorom.

Potpisi

[i] Nakon prvotne objave ovog teksta na internetu, u njegovu točku 27. unesena je jezična izmjena.